

Normannerne i Syditalien

Normannerne var egentlig danskere. De kom til Frankrig omkring år 900 for at hæрге og plyndre som så mange andre skandinaver havde for vane. Men i dette tilfælde valgte den franske konge at belønne dem med en hel landsdel mod at de afholdt sig fra videre plyndring. Det blev til hertugdømmet Normandiet. Her bosatte de sig og sloges som naturligt var med de omgivende fyrstedømmer om jord og rettigheder. Men det gav ikke i længden tilstrækkeligt afløb for deres voldsomme energi. I 1000-tallet tog de magten i England, og mange af dem drog til Syditalien for at skabe sig en fremtid med sværd i hånd.

De første normanner kom til Syditalien omkring 1015 på vej hjem fra en pilgrimsfærd til Mellemøsten, troende som de var i de korte perioder, hvor de ikke førte krig. De ville på vejen hjem se den berømte kirke, som ærkeengelen Michael over en nat egenhændigt havde rejst i en hule på bjergmassivet Monte Gargano 500 år tidligere. Under besøget kom de i snak med en lokal longobarder ved navn Melo. Hans beskrivelse af området og dets muligheder vakte deres interesse.

Det må have været en lang samtale, for det er ganske umuligt at forklare 1000-tallets Syditalien med få ord. 400 år tidligere havde både de græske byzantinere og de germanske longobarder forsøgt at sætte sig på området. Siden da havde de ført en uafbrudt kamp om herredømmet. Det bølgede frem og tilbage, men den typiske situation var, at Byzans sad på fastlandets østlige og sydlige områder, longobarderne mest solidt i Campania i vest. Her havde de med tiden delt sig i tre fyrstedømmer, Benevento, Capua og Salerno.

På Sicilien var det mest arabere der bølgede ind. De kom til øen i 830'erne og havde om ved 900 drevet byzantinerne helt bort fra øen og skabt et stærkt, selvstændigt rige. Efter år 1000 faldt riget imidlertid fra hinanden og øen deltes i små indbyrdes stridende emirater.

Byzantinerne var på den tid, normannerne ankom, dominerende på fastlandet. Catapanatet, som de kaldte deres syditalienske territorium, var langt den stærkeste og mest velorganiserede politiske enhed. Men byzantinerne mistede jævnligt fokus på grund af paladsstridigheder hjemme i hovedstaden Konstantinopel. I de longobardiske områder hærgede til gengæld Capua-fyrsten Pandulf, kaldet "Ulven fra Abruzzerne", der med alle former for ufine midler forsøgte at udvide sin magt på de øvrige fyrsters bekostning. Således havde longobarderne lige så travlt med at slås med sig selv som med byzantinerne.

Handelsbyerne Napoli, Amalfi og Gaeta var selvstændige. De var formelt under byzantinsk styre, men Byzans havde ikke magt til at håndhæve sin ret på vestkysten.

Til overflod gjorde paven krav på Sicilien, mens den tysk-romerske kejser anså hele området for sin arv efter Karl den Store. Det sidste medførte, at der med lange mellemrum dukkede en kejserlig hær op for at gøre kravet gældende. Så slog de stridende parter, arabere, grækere og longobarder, sig gerne sammen for at drive kejseren hjem igen.

Det var nok nogenlunde, hvad Melo fortalte de normanniske pilgrimme. Han havde selv lige stået i spidsen for et mislykket oprør i Apulia mod byzantinerne. Men han mente nok, at de longobardiske fyrster stadig kunne bruge nogle raske hænder i kampen mod Byzans. At det også gjaldt deres indbyrdes krigsførsel skulle hurtigt vise sig.

Normannernes ankomst

Normannerne vendte våbenklare tilbage i 1017. De blev hurtigt eftertragtede, men allerede året efter led de et tilintetgørende nederlag ved Cannae i Apulia. De spredtes for alle vinde, men fandt alligevel ud af at klare sig. Allerede få år efter dukkede de op her og der, lejede sig ud til snart den ene snart den anden og begyndte så småt at tage sig betalt med jord eller titler. Stille og roligt voksede deres indflydelse.

Det øde, bjergrige land må have passet deres temperament og livsmåde. Meget af det var grænseegne, områder hvor autoriteten skiftede med krigslykken og hvor der ofte opstod magttomrum. Det var den rette arbejdsområde for de energiske krigsfolk. De byggede deres borge, som de var meget hurtige til at få rejst, og herfra skaffede de sig så indtægter fra det omgivende land ved at hærge, plyndre og kidnappe. Men især lod de sig hyre som lejesoldater. De var uhyggeligt effektive i kamp og forlod som regel slagmarken som sejrherre.

Efter få år var de blevet en magtfaktor, man ikke kunne komme udenom. Den mest betydende enkeltbegivenhed i deres tidlige år var, da de i 1041 erobrede den byzantinske befæstning Melfi og gjorde den til deres. Melfi blev samlingspunkt og udgangspunkt for en fortsat ekspansion ind i det byzantinske Apulia og Calabria, som de satte sig på under navn af grever og hertuger. De var nu så velorganiserede, at de førte krig på egen hånd og ikke kun som lejesvende. De valgte en af deres midte til leder, William Jernhånd af Hauteville-slægten.

Melfi, normannernes første "hovedstad"

Hautevillerne

William var den ældste af mere end ti brødre, der over nogle år kom dumpende til Syditalien, en efter en eller et par stykker ad gangen. De var sønner af Tancrede Hauteville, en lavadelsmand fra Normandiet.

William fik tilnavnet Jernhånd under et felttog på Sicilien, hvor han engang dræbte en fjendtlig arabisk emir med et eneste hug af sværdet. William døde få år efter sit valg og blev efterfulgt af broderen Drogo. Drogo blev senere myrdet under en antinormannisk konspiration og blev efterfulgt af endnu en bror, Humfred.

Selvom de var brødre, stod Hauteville-drengene ikke altid på god fod og de yngre brødre kunne ikke forvente den store hjælp når de ankom. Således da en fjerde bror, Robert Guiscard, kom til Syditalien og henvendte sig til sin bror Drogo. Drogo gav ham bare et bjerg i Calabrias grænseegne, så måtte han selv derfra skaffe sig et udkomme. Det gjorde Guiscard så på den mest selvfølgelige måde. Han byggede sig en borg og slog sig op på plyndring og kidnapning og sørgede i øvrigt for at blive godt gift. Efter nogle år havde han nået en vis position og blev valgt til ny leder, greve af Apulia, efter sin bror Humfred.

Med Guiscard ved roret fik normannerne snart presset Byzans næsten helt ud af Italien. Men sejrene gav bare Guiscard mere energi, og snart efter tog han over Messinastrædet og begyndte erobringen af Sicilien. Nogle år senere gik han - hvorfor ikke? - efter selve det byzantinske kejserdømme.

Næste generation af slægten var lige så rastløse som Hautevillebrødrene. De sloges somme tider med hinanden, andre trængte op i Abruzzerne og slog de lokale herskere ihjel fordi de, som det hed, "trængte til nyt land".

Samtidig med sine erobringer og ydre felttog var Guiscard stærkt optaget af at bekæmpe indre revolter. Longobarde rejste sig med jævne mellemrum, men også hans egne slægtninge revolterede, når de ikke syntes de fik al-buerum nok. Han måtte også udsætte sine byzantinske ambitioner for at haste til Rom, hvor paven følte sig truet af den romerske befolkning. Guiscard havde travlt men han var effektiv: Efter lidt plyndring og voldtægter brændte han det halve af byen af og tog paven med sig hjem.

Fra krigsherrer til konger

Men det var en travl hverdag selv for en mand med Guiscards umådeholdne energi. Han var for eksempel i nogle tilfælde nødt til at lade sin kone Sichelgaita anføre dele af hæren. Han burde derfor have været glad, da endnu en bror, Roger, dukkede op. De to brødre kom imidlertid ikke særlig godt ud af det med hinanden, og i nogle tilfælde var de lige ved at slå hinanden ihjel. Men trods alt var Roger anvendelig, lige så kompromisløs og hårdtslående en hærfører som sine brødre. Så Guiscard tog ham til hjælp i sit forsøg på at erobre Sicilien. Araberne havde det med at gøre modstand, så erobringen blev en langstrakt affære, der skulle vise sig at tage mere end 25 år. Og Guiscard havde så meget andet han også skulle nå, der skulle jævnlige slås oprør ned i Calabria og Apulia, og der var også projektet med at vælte den byzantinske kejser. Han måtte overlade til Roger at fuldføre Siciliens-projektet, og det gjorde Roger så. Da erobringen var næsten fuldendt i 1085 døde Guiscard mæt af dage, og Roger så ikke grund til andet end at beholde øen for sig selv. Han havde under kampene fået stor respekt for sine arabiske modstandere og indrullerede mange af dem i sin egen hær, som dermed blev den stærkeste i området.

Roger d.2.'s kroning.

Matoranakirken, Palermo

Inde på et urolige fastland sloges man stadig, longobarder indbyrdes, normanner mod longobarder og efterhånden især normanner indbyrdes. Roger hjalp snart den ene, snart den anden, og hver gang tog han sig betalt med en titel, en rettighed eller jord. Efter Roger (d.1.'s) død i 1101 fulgte hans søn af samme navn i faderens fodspor, indtil han i 1127 ikke længere syntes der var grund til at udsætte det uundgåelige: Han tog den modsatte vej af sin far over Messinastrædet og landede på fastlandet med en stor hær af ikke mindst arabiske krigere, nedkæmpede de sidste modstandsklaver og kunne snart efter lade sig krone til konge af Sicilien, hertug af Apulia og fyrste af Capua, altså herre over hele Syditalien og Sicilien.

Både Roger d.1. og Roger d.2. havde andre jern i ilden end pleje af deres italienske interesser. Roger d.1. erobrede Malta og Roger d.2. tog land i Nordafrika. Hautevillernes optimisme fejlede i det hele taget ikke noget. Gusicards søn Bohemund af Taranto lod sig gribe af det første korstog og tog med til Mellemosten, hvor han indsatte sig selv som fyrste af Antiok. Her brugte han sine sidste år på at forberede endnu en invasion af det byzantinske kejserrige.

Normannernes eftermæle

Normannernes kongerige bestod kun kort, fra 1130 til 1268, hvor den sidste fyrste af slægten, Manfred, døde. Det paradoksale er, at disse hårdtslående krigsfyrster endte med at blive husket som store kulturelle fornyere og symboler på religiøs og kulturel tolerance. Ved Roger d.2.s hof blendedes alle områdets kulturer, i skriftsproget, i byggestil og i kunst. Der var både græske og latinske kirker, arkitekturen var tit arabisk inspireret, udsmykninger gerne byzantinske i stilen. De kongelige skattelister blev ført på arabisk, breve og privilegier skrevet på græsk og latin. Kirkerne i Monreale og Cefalu står endnu som storlåede monumenter over denne symbiose af mange kulturer.

Domkirken i Monreale ved Palermo